

บทที่ 4

ภูมิปัญญาที่ค้นพบในภาพจิตรกรรมฝาผนัง วัดจะทิ้งพระ กับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงพัฒนา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา ภูมิปัญญาที่แฝงอยู่ในภาพจิตรกรรมฝาผนัง วัดจะทิ้งพระ และนำภูมิปัญญานั้นเป็นแนวทางการพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่น โดยเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิตามขอบเขตด้านข้อมูลและขอบเขตด้านเนื้อหา แล้วนำ ข้อมูลภาคสนามมาวิเคราะห์ ด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดในการวิจัยที่กำหนดไว้ใน บทที่ 1 แบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ภูมิปัญญาที่แฝงอยู่ในภาพจิตรกรรมฝาผนัง วัดจะทิ้งพระ

ตอนที่ 2 ภูมิปัญญาที่แฝงอยู่ในภาพจิตรกรรมฝาผนังกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ภูมิปัญญาที่แฝงอยู่ในภาพจิตรกรรมฝาผนัง วัดจะทิ้งพระ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 : เพื่อศึกษาภูมิปัญญาที่แฝงอยู่ในภาพจิตรกรรมฝาผนัง วัดจะทิ้งพระ ตำบลจะทิ้งพระ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา

คำถามของการวิจัย

1. ภูมิปัญญาจากภาพจิตรกรรมฝาผนัง วัดจะทิ้งพระ ตำบลจะทิ้งพระ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา มีประเด็นต่อไปนี้อย่างไร

1.1 คน ความรู้ และทรัพยากร(สถานที่) เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างไร จึงก่อให้เกิด ภูมิปัญญาในภาพจิตรกรรมฝาผนัง วัดจะทิ้งพระ

ผลการวิจัยพบว่า

องค์ประกอบระหว่าง คน ความรู้ และทรัพยากร ก่อให้เกิดภูมิปัญญาในภาพ จิตรกรรมฝาผนัง วัดจะทิ้งพระ ดังนี้

1.1.1 คน หมายถึง ปราชญ์ท้องถิ่น หรือช่างฝีมือในท้องถิ่น ในงานวิจัยนี้ หมายถึง นายเคลื่อน และนายไ้ โดยการอำนวยการของพระครูวิจารณ์ศีลคุณ (ชู) เจ้าอาวาสวัดจ๊ะหิ้งพระ ในสมัยนั้น (พ.ศ. 2458) ที่แสดงสุนทรียภาพทางจิตรกรรมไว้บนฝาผนัง ที่จะพิจารณาได้ว่าจิตรกรรม เทคนิคและวิธีการเขียนภาพที่มีรูปแบบศิลปะประจำชาติ ให้เป็นมรดกของวัดในท้องถิ่น คือวัดจ๊ะหิ้งพระ ให้ผู้ดูได้ชื่นชมคุณค่าความงามในศิลปะจิตรกรรมทั้งคุณค่าทางด้านจิตรกรรม และคุณค่าทางด้านเรื่องราวของพุทธประวัติ

1.1.2 ความรู้ หมายถึง เรื่องราวที่แฝงอยู่ในภาพจิตรกรรมฝาผนัง วัดจ๊ะหิ้งพระ เป็นผลงานจิตรกรรมไทยประเพณี ที่มีคุณค่าทางศิลปะจิตรกรรม แฝงไว้ด้วยเรื่องราวที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า ที่จิตรกรผู้เขียนจงใจถ่ายทอดโดยตรงเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา และยังให้ความรู้ในสาระอื่นที่ประกอบกันเป็นภาพจิตรกรรม อันได้แก่ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรมการแต่งกาย สรุปได้ ดังนี้

1.1.2.1 ความรู้ทางด้านจิตรกรรมไทยประเพณี หมายถึง ความงามของภาพจิตรกรรมฝาผนัง วัดจ๊ะหิ้งพระ แสดงเอกลักษณ์ของจิตรกรรมไทยประเพณี ที่มีองค์ประกอบทางศิลปะครบครัน ได้แก่ เส้น รูปร่าง หรือรูปทรง ทิศทางหรือตำแหน่งขนาดและระยะทาง น้ำหนัก ลักษณะผิว และสี ผู้ศึกษาภาพจิตรกรรมฝาผนัง วัดจ๊ะหิ้งพระ จะได้ประโยชน์อันดับแรก คือความรู้ด้านจิตรกรรมไทยประเพณี ดังนี้

1) ความรู้ทางด้านจิตรกรรม ซึ่งเป็นการสื่อการรับรู้ทางการเห็น เป็นศิลปะแบบจัดวางบนพื้นระนาบ 2 มิติ และบนพื้นผิวของ 3 มิติ เรียกกันว่างานประณีตศิลป์หรือวิจิตรศิลป์

2) สุนทรียภาพในการลากเส้น นายช่างเคลื่อน และนายช่างไ้ แสดงสุนทรียภาพศิลปะจิตรกรรมการลากเส้นแบบอุดมคติไว้อย่างมีชีวิตชีวา พิสูจน์ได้จากภาพพระพุทธเจ้าเสด็จกลับจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ (ภาพที่ 19) ภาพวิถีชีวิตของชาวบ้านที่มีพระสงฆ์เป็นแกน (ภาพที่ 21) จะมองเห็นลีลาของเส้นที่คล่องตัว หนักแน่น การใช้เส้นมีลักษณะอ่อนช้อยกลมกลื่นลื่นไหล

3) สุนทรียภาพขนาดและระยะทางของภาพ นายช่างเคลื่อน และนายช่างไ้ เขียนให้เป็นภาพมองจากที่สูง เป็นภาพตานอกมอง คือส่วนที่อยู่ใกล้จะอยู่ตอนหน้าของภาพ และส่วนที่อยู่ไกลออกไปจะอยู่ตอนบนของภาพ

4) สุนทรียภาพในการใช้สี จิตรกรรมฝาผนัง วัดจ๊ะหิ้งพระ เขียนด้วยสีฝุ่น เป็นวิธีที่เหมาะสมกับการเขียนบนผนังปูนที่แห้งแล้ว ซึ่งผ่านการชโลมด้วยน้ำใบไม้เพื่อฆ่าความเค็มของผนังปูน และตกแต่งรายละเอียดอันเป็นลักษณะเฉพาะของจิตรกรรมไทยประเพณี ได้อย่างดี เน้นรายละเอียดด้วยการตัดเส้นด้วยสีที่เข้ม การใช้สีไม่ปรุงแต่งหรือผสมผสานซับซ้อน ใช้

สีที่แสดงคุณค่าของสีโดยตรง คือ สีขาว เขียว สีเทา และ สีฟ้า และใช้สีระบายเรียบแบน ๆ ที่เรียกว่า 2 มิติ

5) ศูนย์ภาพการจัดวางตำแหน่งของภาพ แสดงเอกลักษณ์จิตรกรรมไทยประเพณี คือ เขียนบนผนังวิหารพระนอน ที่มีพระพุทธรูปคือพระพุทธรูปไสยาสน์ เป็นองค์ประธาน เป็นแหล่งเรียนรู้ทางด้านศิลปะจิตรกรรมที่ล้ำค่าของท้องถิ่นตำบลจะทิ้งพระ

6) ศูนย์ภาพการสร้างจุดสนใจของภาพ จิตรกรรมฝาผนัง วัดจะทิ้งพระ นายช่างเคลื่อนและนายช่างใบ้ เขียนไว้เต็มทั้งฝาผนังขนาดใหญ่ และเขียนเป็นเรื่องราวพุทธประวัติ มีหลายตอน(ปริเฉท) จึงแบ่งเหตุการณ์ในภาพด้วยการใช้ต้นไม้ ภูเขา เป็นตัวแบ่งแต่ละตอนของภาพ

7) กรรมวิธีในการเขียนภาพจิตรกรรม ให้ความรู้ในด้านการเลือกใช้อุปกรณ์การเขียนภาพ เพราะอุปกรณ์แต่ละชิ้นมีได้นำมาใช้ทันที หากแต่ต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงด้วยกรรมวิธีที่ยากเย็น เช่น พู่กันทำมาจากขนของวัว แปรงเขียนต้นไม้ทำจากเปลือกกระดังงาทูป นอกจากนั้นยังมีอุปกรณ์อื่น ๆ เช่น ดินสอเหลือง ดินสอขาว ลูกประคบดำ-ขาว น้ำกาวหรือน้ำยาง ยางมะเดื่อ แบบสำหรับโรย มีด ทองคำเปลว และสีต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งต้องใช้เวลาในการเตรียมที่ซับซ้อน ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคและความคิดสร้างสรรค์งานจิตรกรรมบนฝาผนัง ประกอบด้วยการเตรียมพื้นภาพ การร่างภาพ และการระบายสี เป็นต้น

1.1.2.2 ความรู้ทางด้านเรื่องราว

จิตรกรรมฝาผนัง วัดจะทิ้งพระ ถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติ ซึ่งเป็นรูปแบบของจิตรกรรมไทยประเพณี ที่แสดงให้เห็นเอกลักษณ์ของจิตรกรรมไทย ดังนี้

1) ความรู้ทางด้านเรื่องราวในพระพุทธรูปประวัติ ภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดจะทิ้งพระ ที่ผู้วิจัยศึกษา เขียนเรื่องพุทธประวัติ เป็นการลำดับเรื่องพระพุทธรูปประวัติ ภาพพุทธประวัติ ตอนเสด็จไปโปรดพุทธมารดา ภาพเสด็จกลับจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ภาพพระพุทธรูปเจ้าเปิดโลก ภาพที่ 15 ความรู้พุทธประวัติมีประโยชน์ต่อการจรรโลงพระพุทธศาสนาให้สืบทอดยั่งยืน และเป็นอุปกรณ์การสอน เมื่อพุทธศาสนิกชนได้ฟังพระสงฆ์แสดงธรรมเทศนาเรื่องพุทธประวัติ ภาพจิตรกรรมฝาผนังก็เปรียบเสมือนวีดิทัศน์ให้ผู้ฟังมองเห็นภาพ

2) ความรู้ทางด้านเรื่องราวในเชิงสาระอื่น ๆ ดังนี้

(1) ภาพจิตรกรรมฝาผนัง วัดจะทิ้งพระ ให้ความรู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี อธิบายวิถีชีวิตของผู้คนในประวัติศาสตร์ในยุคสมัยของการเขียนภาพ อิทธิพลของศิลปะยุคสมัยต่าง ๆ ที่เข้ามาผสมผสานเป็นภาพจิตรกรรม เช่น ภาพจิตรกรรมฝาผนัง วัดจะทิ้งพระ เป็นศิลปะที่มีอิทธิพลยุคอยุธยาตอนปลายและรัตนโกสินทร์ตอนต้น และศิลปะจีน

(2) เรื่องราววิถีชีวิตทางสังคม มีภาพชาวบ้านทำบุญร่วมกัน และมีพระสงฆ์เป็นสื่อกลาง

(3) เรื่องราวในเชิงวัฒนธรรม ที่จิตรกรถ่ายทอดลักษณะวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน เช่น รูปร่างหน้าตาของบุคคลในภาพที่แสดงความเป็นไทย วัฒนธรรมของชาวพุทธ ที่แสดงอาการอบอุ่นสรรพสิ่งที่เนื่องด้วยศาสนาพุทธ และวัฒนธรรมในการแต่งกายของชาวบ้าน เป็นต้น

(5) เรื่องราวเกี่ยวกับคตินิยมทางความเชื่อ การดำรงชีวิตของคน ในอดีต จะเห็นว่าการวางตำแหน่งภาพ ปรากฏอยู่ในวิหารที่มีองค์พระประธาน ทำให้มองเห็นความสัมพันธ์ ที่ลึกลับระหว่างศาสนากับวิถีชีวิตของคน

(6) ความรู้ในเรื่องของการบันทึกเป็นตำราทางทัศนศิลป์ ภาพจิตรกรรมฝาผนัง วัดจะทิ้งพระ นับเป็นตำราทางพระพุทธศาสนา ผ่านภาพจิตรกรรมที่งดงามห้ศรัทธา เป็นประโยชน์ทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น เป็นแหล่งท่องเที่ยวให้นักทัศนจรได้ชื่นชมศิลปะจิตรกรรมไทย โดยเฉพาะชาวต่างประเทศ ซึ่งมีผลต่อรายได้ทางเศรษฐกิจของท้องถิ่นอย่างมหาศาล ดังนั้น การนำภูมิปัญญาที่ค้นพบครั้งนี้พัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง จิตรกรน้อย จึงเป็นวิธีการหนึ่งในการสืบทอดอนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านจิตรกรรมที่ปรากฏในท้องถิ่นตำบลจะทิ้งพระ ไม่ให้สูญหาย

1.1.3 ทรรศนคติ หมายถึง นักปราชญ์ ความรู้ และสถานที่ที่ก่อให้เกิดภาพจิตรกรรมฝาผนัง วัดจะทิ้งพระ ปรากฏอยู่ด้านพระเศียรของพระนอน เป็นมรดกเก่าแก่ของวัดจะทิ้งพระของท้องถิ่น ตำบลจะทิ้งพระ

1.2 จิตรกรรมฝาผนัง วัดจะทิ้งพระ ตำบลจะทิ้งพระ อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา แสดงความสัมพันธ์กับสังคม ความสัมพันธ์กับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์กับสิ่งเหนือธรรมชาติอย่างไร

ผลการวิจัยพบว่า

1.2.1 ความสัมพันธ์กับสังคม หมายถึง ภาพจิตรกรรมฝาผนัง วัดจะทิ้งพระ สื่อให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชาวพุทธ ดังนี้

1.2.1.1 จิตรกรรมฝาผนัง วัดจะทิ้งพระ แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกรักใคร่แบบง่าย ๆ มีอิสระ แสดงประเพณีนิยมของชาวบ้านในท้องถิ่น เช่น ภาพวิถีชาวพุทธที่สัมพันธ์กับพระสงฆ์ในวันที่พระพุทธรูปเจ้าเสด็จกลับจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ หรือ การแต่งกายแบบคนยุครัตนโกสินทร์ สมัยรัชกาลที่ 5-6 (ภาพที่ 21)

1.2.1.2 แม้ว่า การเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนัง วัดจะทิ้งพระ จะมุ่งเรื่องราว ที่เกี่ยวกับพุทธประวัติ แต่เมื่อเขียนลงในฝาผนังของวัดจะทิ้งพระ ช่างก็จะบรรจงแสดงเรื่องราว ชีวิตประจำวันของชาวบ้าน แทรกประกอบ เช่น การทำมาหากิน การแต่งกาย อันมีพระสงฆ์เป็นแกน สำคัญ แสดงลักษณะอันเป็นแบบประเพณีไทยอย่างแท้จริง

1.2.2 ความสัมพันธ์กับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม หมายถึง ภาพจิตรกรรมฝาผนัง วัดจะทิ้งพระ ตำบลจะทิ้งพระ สื่อเรื่องราวที่แสดงความสัมพันธ์กับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ด้าน พระพุทธศาสนา จิตรกรรมฝาผนัง วัดจะทิ้งพระ ปรากฏบนฝาผนังวิหารพระนอน เมื่อมีพุทธศาสนิกชน มาร่วมชุมนุม ทำให้เกิดความน่าเลื่อมใสเป็นอันมาก ทั้งความเหมาะสม บรรยากาศที่เป็นอยู่ก็พาให้คล้อย ตามสิ่งที่โน้มน้าวชักจูงไปได้อย่างดี

1.2.3 ความสัมพันธ์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ หมายถึง เรื่องราวที่สอดแทรกความ ลึกลับทางศาสนาที่แสดงในภาพจิตรกรรมฝาผนัง วัดจะทิ้งพระ เป็นภาพนรกภูมิ ซึ่งเขียนไว้ด้านล่างสุด ของภาพ ด้านบนของภาพเป็นพระพุทธรูปเจ้าเสด็จลงจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ การเขียนภาพเช่นนี้ในพื้นที่ เดียวกัน เป็นการสื่อให้เห็นความลึกลับที่เรียกว่าสิ่งเหนือธรรมชาติ

1.3 ปัจจัยด้านภูมิปัญญาสากล ภูมิปัญญาไทย การตั้งสมประสงค์ และการ ถ่ายทอดและสืบทอด มีผลต่อการเกิดภูมิปัญญาจิตรกรรมฝาผนังวัดจะทิ้งพระ ตำบลจะทิ้งพระ อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา อย่างไร

ผลการวิจัยพบว่า

1.3.1 ภูมิปัญญาสากลด้านจิตรกรรมฝาผนัง จิตรกรรมฝาผนัง วัดจะทิ้งพระ มีอิทธิพลของศิลปะจิตรกรรมในสมัยอยุธยาตอนปลาย และรัตนโกสินทร์ตอนต้น แต่มีสีสันสดใสขึ้น และมีอิทธิพลของศิลปะจีน คือแทรกด้วยภาพต้นไม้ ที่เป็นนามธรรม แม้ว่าจะมีความมุ่งหมายเพื่อใช้ เป็นตัวแบ่งภาพก็ตาม

1.3.2 ภูมิปัญญาไทยด้านจิตรกรรมฝาผนัง ภาพจิตรกรรมฝาผนัง วัดจะทิ้งพระ เป็นภูมิปัญญาไทยด้านจิตรกรรมไทยประเพณี ดังนี้

1.3.2.1 จิตรกรรมฝาผนัง วัดจะทิ้งพระ เป็นฝีมือช่างชาวบ้าน คือนาย เคลื่อนและนายไ้ โดยการริเริ่มของพระครูวิจารณ์ศีลคุณ (ชู) เจ้าอาวาสวัดจะทิ้งพระ เป็นเรื่องราว เกี่ยวกับพระพุทธประวัติตอนเสด็จกลับจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ตามแบบจิตรกรรมไทยประเพณี

1.3.2.2 แสดงลักษณะอันเป็นแบบประเพณีไทย แต่เมื่อเขียนลงใน ฝาผนังของวัดในท้องถิ่น ช่างก็จะบรรจงแสดงเรื่องราวชีวิตประจำวันของชาวบ้านแทรกประกอบด้วย

เช่น การแต่งกายแบบคนยุครัตนโกสินทร์ สมัยรัชกาลที่ 5-6 (ภาพที่ 22) การทำมาหากิน เป็นหลักฐานแสดงให้เห็นลักษณะพิเศษ เกี่ยวกับความคิดและจิตใจของชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นเป็นอย่างดี และประเพณีที่แสดงให้เห็นความสำคัญของพุทธบริษัทสี่ อันมีพระสงฆ์เป็นแกนสำคัญ

1.3.3 การสังสมประสบการณ์ด้านจิตรกรรมฝาผนัง จิตรกรรมฝาผนัง

วัดจันทิ์พระ มีลักษณะเป็นจิตรกรรมไทยประเพณี ที่มีเอกลักษณ์ และความวิจิตรพิสดาร เป็นเรื่อง ยืนยันถึงประสบการณ์ที่เลิศล้ำของปราชญ์ท้องถิ่นด้าน

1.3.4 การสืบทอดและถ่ายทอดด้านจิตรกรรมฝาผนัง จิตรกรรมฝาผนัง วัด

จันทิ์พระ มีคุณค่าของงานจิตรกรรมฝาผนังที่เป็นแนวทาง ไปสู่การอนุรักษ์และสืบทอด ให้เป็นศิลปะ จิตรกรรม อยู่คู่กับตำบลจันทิ์พระตลอดไป ดังนี้

1.3.4.1 เป็นคุณค่าความงามวิจิตรศิลป์ด้านจิตรกรรม

1.3.4.2 เป็นคุณค่าในการประดับตกแต่งฝาผนัง วัดจันทิ์พระภายในวิหาร พระนอน วัดจันทิ์พระ เหมาะสมกับที่จะกล่าวว่างานจิตรกรรม เป็นที่นิยมประดับตกแต่งศาสนสถาน เพื่อให้ลักษณะประณีตงดงามเป็นที่ดึงดูดใจให้ผู้คนหันมาสนใจในพระพุทธศาสนา

1.3.4.3 เป็นคุณค่าในการถือกุศลและจรรโลงศาสนา จิตรกรรมฝาผนัง วัดจันทิ์พระ เล่าเรื่องพุทธประวัติโดยตรง เป็นการถ่ายทอดภูมิปัญญา ให้ท้องถิ่นได้มีการเรียนรู้ และภาคภูมิใจ ควบคู่ไปกับการสืบทอดวัฒนธรรมที่ดีงาม

ตอนที่ 2 ภูมิปัญญาที่แฝงอยู่ในภาพจิตรกรรมฝาผนัง กับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 : เพื่อนำผลการศึกษาภูมิปัญญาที่แฝงอยู่ในภาพจิตรกรรมฝาผนัง วัดจันทิ์พระ มาเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “จิตรกรน้อย” ในระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนบ้านจันทิ์พระ ตำบลจันทิ์พระ อำเภอสังขละ จังหวัดสงขลา

คำถามการวิจัย

ข้อที่ 2. สามารถนำภูมิปัญญาที่แฝงอยู่ในภาพจิตรกรรมฝาผนัง วัดจันทิ์พระ เข้าสู่ระบบโรงเรียนในลักษณะการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “จิตรกรน้อย” ได้อย่างไร

2.1 สามารถนำภูมิปัญญาที่ค้นพบ เข้าสู่ระบบโรงเรียนโดยอาศัยแนวทางการพัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่น อาศัยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 27 วรรคสอง ที่ว่า ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหา ในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (วรรคหนึ่ง : ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ(วิโรจน์ สารรัตนะ 2545 : 171)

2.2 ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยปรับประยุกต์ขั้นตอนตามที่นักวิชาการนำเสนอแนวทางไว้ คือ การวิเคราะห์ชุมชน วิเคราะห์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา ร่างแผนการเรียนการสอน วิเคราะห์สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ เลือกกระบวนการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล

2.3 เนื้อหาสาระการเรียนรู้หลัก ที่ควรบรรจุในหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องจิตรกรรมน้อย ดังนี้ (รายละเอียดดูในบทที่ 5)

3.1.1 เนื้อหาสาระในด้านการวาดภาพพระบายสี

(1) แสดงสุนทรียภาพในการวาดภาพ เพื่อแสดงการรับรู้คุณค่าความงามในทัศนศิลป์ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเส้น รูปร่างและรูปทรง และสี เวลาเรียน 10 ชั่วโมง

(2) เนื้อหาจากภูมิปัญญาที่ค้นพบ เวลาเรียน 10 ชั่วโมง โดยเรียนรู้ผ่านการวาดภาพพระบายสีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีในตำบลจะทิ้งพระ